

Eloi Sylva (1843-1919)

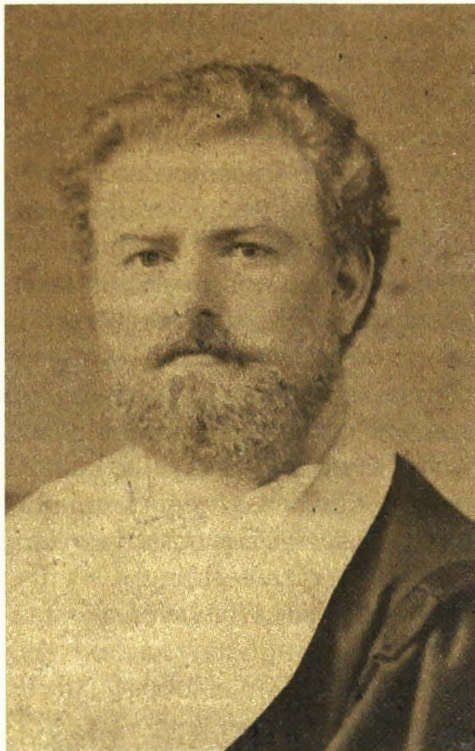
De vergeten Geraardsbergse Caruso?

Marc VAN TRIMPONT

Geraardsbergen telt meerdere telgen die elk in hun vak of discipline het lokale niveau ver overstegen. Sommigen bereikten zelfs de top op wereldvlak. Dit laatste geldt voor Eloi Sylva, de heldentenor die onvoorstelbare successen oogstte, van Rusland tot Amerika. Deze bijdrage brengt het verhaal van het bewogen leven van deze grote operazanger.

Het komt ons voor dat het niet misplaatst is heldentenor Eloi of Elisius Sylva te associëren, ja in één adem te noemen met die andere *tenore drammatico*, Enrico Caruso (1873-1921) die lang de grootste tenor aller tijden werd genoemd en wiens populariteit alleen door Beniamino Gigli (1890-1957) en later door Luciano Pavarotti (1935-2007) is geëvenaard. Het zijn alle vier tenoren van wereldformaat.

Net als Caruso, doch zo'n 30 jaar eerder, bereikte Sylva de top in het operamilieu. Indien Sylva vandaag qua bekendheid in de schaduw staat van zijn jongere tijdgenoot, dan is dit toe te schrijven aan verschlende factoren. Vooreerst is er het feit dat tijdens het hoogtepunt van zijn actieve levensperiode de grammofoonplaat nog niet (voldoende) ontwikkeld was, terwijl ze ten tijde van Caruso in volle opgang kwam. In 1903 werkte die nauw samen voor grammofoonopnames met de pas opgerichte Victor Talking Machine Company. Van Caruso zouden er heden ten dage nog een kleine 300 speelplaten uit de jaren 1902 tot 1920 beschikbaar zijn. Van Sylva geen enkele en evenmin een stemopname op de fonograaf van Edison. En dan is er de film uit 1951, *The great Caruso*, een gefictionaliseerde biografie die het leven van deze grote tenor, 30 jaar na diens overlijden, dik in

Eloi Sylva

de verf zette. Deze prent bezorgde Caruso een ruime bekendheid bij het grote publiek, net als de film *Amadeus* (1984) de massa kennis liet maken met Wolfgang Amadeus Mozart. Eloi Sylva, een "vergeten" beroemdheid in eigen stad? Laten we ons niet te snel verloren geven. Volgens ons medelid Lucien van den Herreweghe (°1922) genoot Sylva tijdens het interbellum een grote verering in zijn geboortestad. Zelfs mensen die niet tot de culturele "happy few"

behoorden, aldus Lucien, wisten met trots en met ontzag te vertellen over het leven en het werk van de zanger. Overigens hing in meerdere huizen het portret van Sylva te pronk. Mettertijd kwam er evenwel wat slijtage op die bekendheid en het aantreden van nieuwe generaties werkte de vervaging in het collectieve geheugen vanzelfsprekend in de hand. Ook buiten zijn geboortestad kan, wat men ook moge denken, bezwaarlijk worden beweerd dat Eloi Sylva helemaal tot de vergeten grootheden behoort. Pierre Duré bijvoorbeeld, zelf tenor (!) is blijkbaar een bewonderaar van de Geraardsbergse Caruso, die hij evenwel in zijn notities uit de jaren 1980-1990 "*Une voix restée dans l'ombre*" ["Een stem die in de schaduw bleef"] noemde. Over Eloi (officieel Elisius) Sylva is trouwens al een en ander gekend. Zo is er een bijdrage over Elisius Sylva in *Noemenswaardige mannen en vrouwen uit het rijke verleden van Geraardsbergen* van de hand van pater Marcel van Kerckhoven c.j., gepubliceerd in 1977. Deze auteur steunde hoofdzakelijk op verklaringen van familieleden en vooral van Yvonne Sylva (°1899), echtgenote Jules Franceus, uit de Gasthuisstraat nr. 16. In *Elisius Sylva (1843-1918) de heldentenor met de weergaloze stem*, gepubliceerd in *De Heemschutter* nr. 162, jaargang 1998, bracht

(¹) Pierre Duré is afkomstig van Edingen en startte in 1968, pas afgestudeerd van het conservatorium, een zangerscarrière in het destijds zeer bekende Brusselse theater "La Gaité". Hij zou aan dit gezelschap verbonden blijven tot het in december 1979 werd opgedoekt. (Voor meer informatie over deze zanger, zie internet www.myspace.com/pierredure, maart 2011)

Enrico (eigenlijk Errico) Caruso is geboren in Napels op 25 februari 1873 en er overleden op 2 augustus 1921. Hij was 21 jaar toen zijn zangerscarrière een aanvang nam met optredens in zijn geboortestad. Een jaar later oogstte hij een eerste groot succes en wel in Milaan. In 1903 trok hij naar New York en trad er op in de wereldvermaarde Metropolitan Opera. Het repertoire van Caruso bestreek een 60-tal opera's, vooral Italiaanse; niettemin zong hij ook in het Frans en het Engels, zij het met een sterk Italiaans accent. Hij bracht ook nog zo'n 500 liederen, zowel klassieke nummers als populaire Italiaanse volksliedjes. Caruso wist de nieuwe technologie te benutten voor zijn carrière-ontwikkeling. In 1902 verwezenlijkte hij zijn eerste grammofoonplaat, misschien wel de eerste in de geschiedenis. Zijn leven gaf de stof voor de film *The great Caruso* met de bekende tenor Mario Lanza in de hoofdrol. Deze film maakte hem, 30 jaar na zijn dood, wereldbekend bij het grote publiek.

Gaston Imbo onder meer citaten uit bestaande vakliteratuur. Sindsdien zijn ook een paar berichten uit de internationale pers bekend geworden via internet en onder meer in de *New York Times* van 1885 en 1919. Van haar kant stelde mevrouw Marjo Lensen uit Zwolle, aangetrouwde achternicht van Eloi, de gegevens uit haar familiearchief te onzer beschikking waarvoor dank.

De familienaam (da) Sylva (Silva) heeft naar alle waarschijnlijkheid zijn

wortels in Portugal en is vermoedelijk een wijd verspreide naam in het Iberisch schiereiland. In het Nederlands, te vergelijken met de naam Van den Bos(che).

Elisius Sylva is geboren in Geraardsbergen op 29 november 1843 als jongste kind en enige zoon uit een gezin van vijf kinderen. Hij overleed in Berlijn op 8 september 1919 en niet in 1918 zoals nogal eens is beweerd. Dit blijkt onder meer uit het overlijdensbericht dat verscheen in de *New York Times* van 10 september 1919.

Elisius' ouders, Vital Sylva (1812-1868) en Maria Antonia De Lil, waren geboren en getogen Geraardsbergenaars. Het gezin woonde in de Brugstraat nr. 42 waar vader Vital die kopergieter (geelgieter) was, een koperslagerij(tje) dreef. Die man moet een vindingrijke geest hebben gehad want hij vond de zogeheten draagbare bakoven uit. Het ging hier niet zomaar om een gadget maar wel om een product dat in de handel te verkrijgen was. Dit kunnen we opmaken uit een advertentie in de *Gazette van Geerardsbergen* van 25 juli 1847 (zie afbeelding). Ook de grootouders van Eloi waren geboren

en getogen Geraardsbergse. Grootvader Jan Frans Silva (1785-1850) staat ingeschreven als "boutonnier" of knopenmaker in 1812, tapper in 1836 en landbouwer in 1850. In 1811 trad hij in het huwelijk met Cecile vander Poorten, geboren in Onkerzele omstreeks 1793 als dochter van Bartholomeus en van Marie Thérèse Hergodts uit Parike. Ze is gekend als spinster in 1811 en als tapster in 1836. Het gezin woonde achtereenvolgens in de Lessensestraat (1811) en in de Gasthuisstraat (1850).

Elisius die meestal met Liesken werd aangesproken, liep tot zijn 15de levensjaar school in het Sint-Jozefsinstituut, in de volksmond 't Karmelieten. Hij zou zijn vader opvolgen als koperslager en werd opgeleid in deze richting.

In grootmoeders tijd werd vaak gezongen tijdens het werk. En ook Liesken liet zich hierbij niet onbetuigd. Al werkend zong hij leuke deuntjes, volksliedjes en populaire ariaatjes. Geen wonder dat hij met zijn "Wiener-Sangerknabenstemmetje" de aandacht trok van voorbijgangers. En in verband hiermede doet het verhaal de ronde als zou een van hen, een kapitaalkrachtig man, vader Vital hebben aangespoord om zijn talentrijk zoontje een zangopleiding te laten volgen. Hij zou zich zelfs bereid hebben verklaard zo nodig de kosten voor zijn rekening te nemen. Soms wordt deze mecenas de naam toebedeeld van Cyrille Spitaels uit de bekende Geraardsbergse bankiersfamilie, soms wordt gedacht aan een graaf Delaunoy of de Launoy. In hoeverre aan dit verhaal geloof mag worden gehecht, wordt hier in het midden gelaten. Alleen over die graaf moet toch iets worden gezegd. De vraag rijst of er wel een graaf met die naam bestond (bestaat). Graaf De Launoit kan het onmogelijk geweest zijn want de De Launoits zijn van recente adel. Oud-Geraardsbergenaar Paul Auguste de Launoit (1891-1981) werd immers 10 jaar na de dood van Elisius, om precies te zijn op 8 oktober 1929 geadeld met de titel van baron en pas op 15 oktober 1951

ELOI SYLVA, TENOR, DIES.

Once Member of Metropolitan Opera Co. Expires in Berlin at 73.

Special Cable to THE NEW YORK TIMES.

BERLIN, via Copenhagen, Sept. 9.—Eloi Sylva, once a distinguished member of the Metropolitan Opera House, New York, died in Berlin yesterday, aged 73. Sylva, a native Belgian, lived during the war in one of his castles near Antwerp, and only recently returned to Germany.

Eloi Sylva made his Metropolitan debut in Meyerbeer's "The Prophet," on Nov. 27, 1883, in the second so-called German season of that house. Mr. Sylva was a robust tenor of powerful voice and imposing stage presence, most musical in his higher tones. Two years later he essayed English opera.

The New York Times

Published: September 10, 1919

Overlijdensbericht in *The New York Times* van 10 september 1919. De alerte lezer zal merken dat de leeftijd van Eloi fout is. Er staat inderdaad dat hij 73 jaar was terwijl hij eigenlijk net geen 76 was.

DRAEGBARE BAKOVENS

tegelijk dienende voor kookstoof, gezegd
CUISINIÈRE,
uitgevonden door

V. SILVA,

Koperslager, Kopergieter en Stoommaker

IN DE BRUGSTRAET

TE GEERARDSBERGE

Die zoo nuttige uitvinding beveelt zich vooral aen door de gemakkeelykheid en spaerzaamheid waarmede men in die ovens brood kan bakken en tegelyk allerlei spyten bereiden, terwyl zy weinig meer plaats bekleeden dan eene gewoone Cuisinière, in welke plaats zy ook dienen.

Wanneer men brood bakt wordt een byzonder vuur ontstoken onder in den oven, hetwelk men in brand houdt tot het brood genoegzaam gebakken is: eenige centen hout is daertoe genoeg. Het brood wordt in den oven geplaatst op beweegbare yzeren schotels, welke op twee spillen staan, en gedraaid kunnen worden naar geliefte om het brood overal gelyk te doen bakken; spillen en schotels kunnen er uit weggenomen worden.

Die ovens door hun sierlyk maaksel en fyne bewerking, steilen een fraai meubel voor. Er staat nu in het magazyn by voormelden SILVA, een dergelyken oven in gereedheid, waarin men acht brooden tegelyk kan bakken. Elkeen mag dien gaen bezigtigen.

De uitvinder gelast zich ook met het maken van draegbare ovens die uitsluitelyk moeten dienen voor brood te bakken.

Reclame in de 'Gazette van Geerardsbergen' nr. 198, anno 1847.

werd hij door wijlen koning Boudewijn graaf gemaakt. Er bestaat wel een graaf De Lannoy die wel van een oud adellijk geslacht is. Zo huwde in 1531 Françoise de Lannoy, vrouwe van Boelare, met Maximiliaan van Egmont, graaf van Buren. Hun enige dochter Anna van Buren werd in 1551 de echtgenote in eerste huwelijk van Prins Willem van Oranje, alias Willem de Zwijger, die via dit huwelijk ook baron van Boelare werd. Wat er ook van zij, in 1863 liet vader Vital zijn zoon inschrijven in het Brussels muziekconservatorium. Het was in 1827 dat door Willem I, koning der (herenigde) Nederlanden, in Brussel een muziekschool werd opgericht en deze werd in 1832 door koning Leopold I omgedoopt tot koninklijk muziekconservatorium. Na zijn studies zang en lyrische kunst, die Elisius als laureaat beëindigde, wou de stad Geeraardsbergen hem op 13 juni 1868 een grootse hulde brengen. Maar die hulde is niet doorgegaan want diezelfde dag om "vijf uren namiddag",

aldus overlijdensakte nr. 118 van 14 juni 1868, stierf vader Vital. Volgens de overlevering werd hij getroffen door een beroerte als gevolg van de te sterke emoties die hem in hun greep hadden gekregen.

Na de dood van zijn vader zal Eloi zich vol zelfvertrouwen toelagen op een carrière als operazanger. Gedurende zijn jarenlange loopbaan zien we hem in tal van operahuizen over de hele wereld, zoals Lyon, Nantes, Rijsel, Den Haag, Parijs, Milaan, Wenen, Sint-Petersburg, New York, Berlijn... En vanzelfsprekend ontbreekt de Brusselse Muntscouwburg er niet, evenmin als het Antwerpse Boulatheater en de Gentse opera.

Maar eerst ging hij nog 2 à 3 jaar verder studeren bij de vermaarde Parijse tenor Gilbert Duprez (1806-1896). Deze man staat bekend als de uitvinder van de "*voix sombrée*", dit is een ook vandaag nog veel aangewende zangtechniek waarmede men de stem op een kunstmatige manier een somber timbre kan geven. Volgens Pierre Duré sprak Gilbert Duprez in zijn mémoires "*avec beaucoup de nostalgie*" [met veel heimwee] over Sylva.

Deze bijkomende studies vormden geen beletsel voor optredens en zo zien we Eloi in 1868 al in Lyon, Nantes en Rijsel. Volgens sommige bronnen zou hij zijn debuut hebben gemaakt in eerstgenoemde stad, volgens andere was het in Rijsel of Nantes. In Rijsel, eertijds de hoofdstad van het graafschap Vlaanderen, vond hij een extra trouw publiek dankzij de aanwezigheid van een belangrijke "Belgische kolonie" aldaar. Tijdens de Duits-Franse oorlog van 1870-1871 zal hij een gewaardeerde bijdrage leveren door galavoorstellingen in de Rijselse opera ten voordele van Franse militairen. Reeds in de beginperiode van zijn carrière trad hij op in de Parijse opera (zaal *Le Pelletier*) en hij zingt er uit het repertoire voor heldentenoren. Een heldentenor onderscheidt zich door het vermogen zowel lage bari-tonen als schitterende hoge tonen

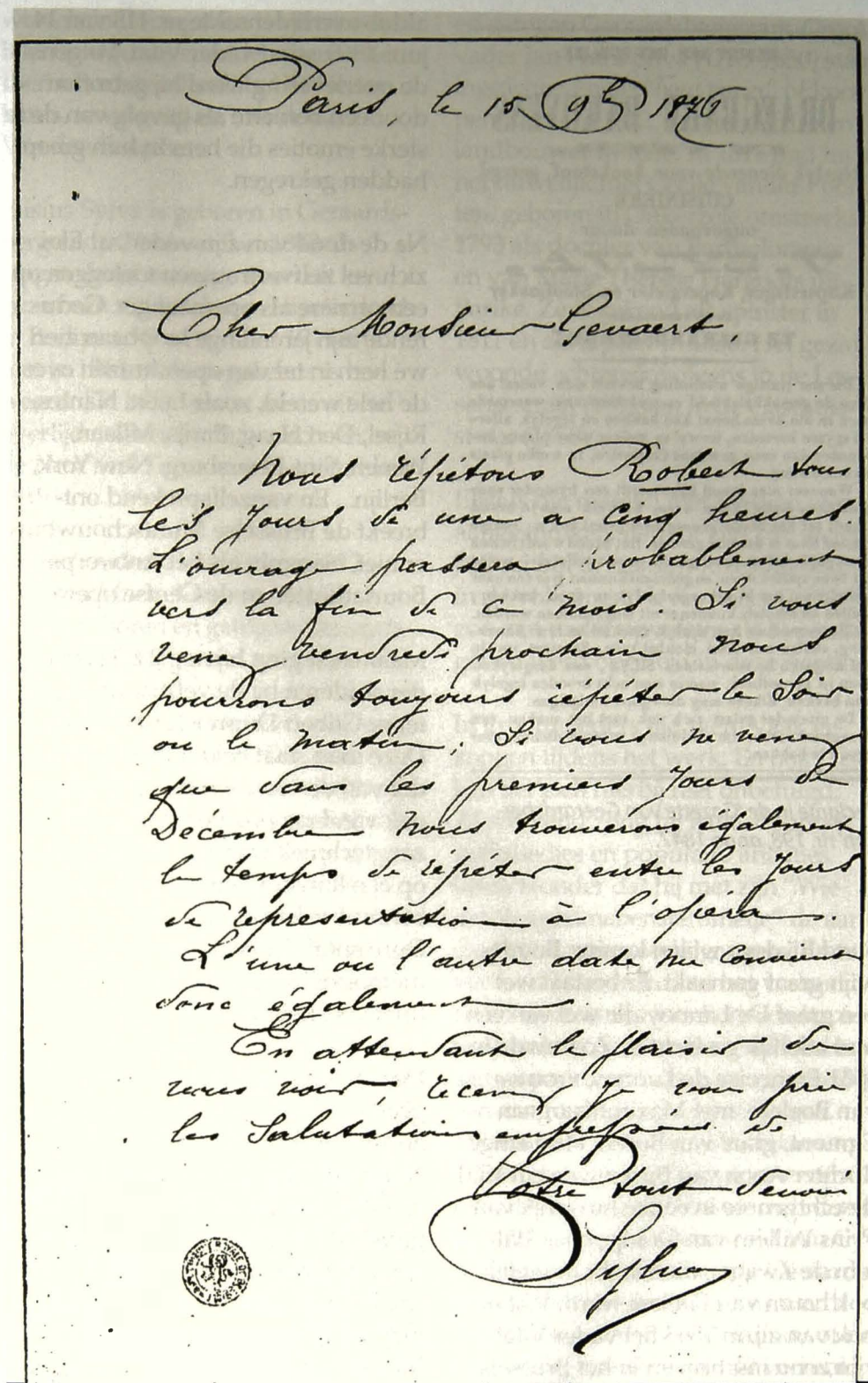
Gilbert Duprez

voort te brengen. Sylva heeft tijdens zijn hele carrière tal van rollen vertolkt uit bekende en ook uit minder bekende opera's. Nu, het is niet de bedoeling om in deze bijdrage een opsomming te geven van al deze rollen noch van al de operahuizen waar hij optrad. Toch kan men niet doen alsof zijn neus bloedt bij de vaststelling dat één opera regelmatig aan bod kwam namelijk *Robert le Diable* waarbij Sylva doorgaans de hoofdrol vertolkte met de partij van Robert. Deze opera gaat over een man die overgeleverd is aan de macht en de genade van het kwade (de duivel) maar die wordt gered door een onschuldige vrouw. Voor de doorsnee operaliefhebber is dit werk zo goed als onbekend. Het is van de hand van Giacomo Meyerbeer (1791-1864) die meestal, terecht of ten onrechte, niet tot de grotere goden wordt gerekend. Enig speurwerk brengt evenwel aan het licht dat deze opera waarvan de première plaats had in Parijs in 1831, eigenlijk van grote betekenis is geweest. Het was de eerste Franse opera die niet hoefde onder te doen voor creaties als *Norma* van Vincenzo Bellini (1801-1835), waarvan de pre-

mière eveneens in 1831 plaats vond. Kortom, met *Robert le Diable* werd de hegemonie van de Italiaanse opera doorbroken. De muzikale stijl van dit opus zal voortaan als maatstaf gelden voor de opera's in het genre.

Dat *Robert le Diable* niet zo vaak wordt opgevoerd, hoeft niet te verbazen. De partij van Robert, dit is de hoofdrol, eist immers enorm veel van een tenor. De stem dient acteertalent te reflecteren, emotionele expressie weer te geven en bovendien te beschikken over een groot aanpassingsvermogen vermits deze rol deels in een hoog tempo verloopt. Geen wonder dat hard repeteren een must is. Dat Sylva dit begrepen had blijkt uit zijn brief van 15 november 1876 aan een zekere mijnheer Gevaert.

Het was in Brussel tijdens een van zijn optredens dat Sylva zo zwaar gewond werd dat hij voor verzorging naar het ziekenhuis moest. Pierre Duré vertelt over dit voorval: "A Bruxelles où il chante Robert-le-Diable (après 1875), des 'collègues' jaloux lui appliquent une ordalie trop réaliste. C'est si grave que l'on doit l'envoyer d'urgence à l'hôpital (St. Pierre ou St. Jean). Là une infirmière stagiaire le sauve de la cécité, et il épouse une jeune hollandaise de 4 ans son aînée qui se nomme Wilhelmine Lensen, originaire de La Haye, qui le soignera pour la vie". Ook Marcel Van Kerckhoven en na hem Gaston Imbo maken gewag van dit voorval, maar dan tijdens een voorstelling van Michaël Strogoff, de koerier van de tsaar, naar de gelijknamige roman van Jules Verne, waarvoor Jules Massenet (1842-1912) in 1880 "incidental music" schreef. Zowel in het verhaal van *Robert le Diable* als in de roman van Jules Verne, is sprake van wreedheden die onder meer verband houden met oogbeschadiging. Maar eigenlijk doet het er niet toe in welk stuk het incident plaats vond. Relevant is het gegeven zelf, namelijk de te realistische uitvoering van een scène die een godsoordeel door oogverbranding moest uitbeelden. Hierover gewaagt Duré onomwonden van boos opzet door afgunstige collega's. Overigens benadrukken deze auteurs dat Sylva

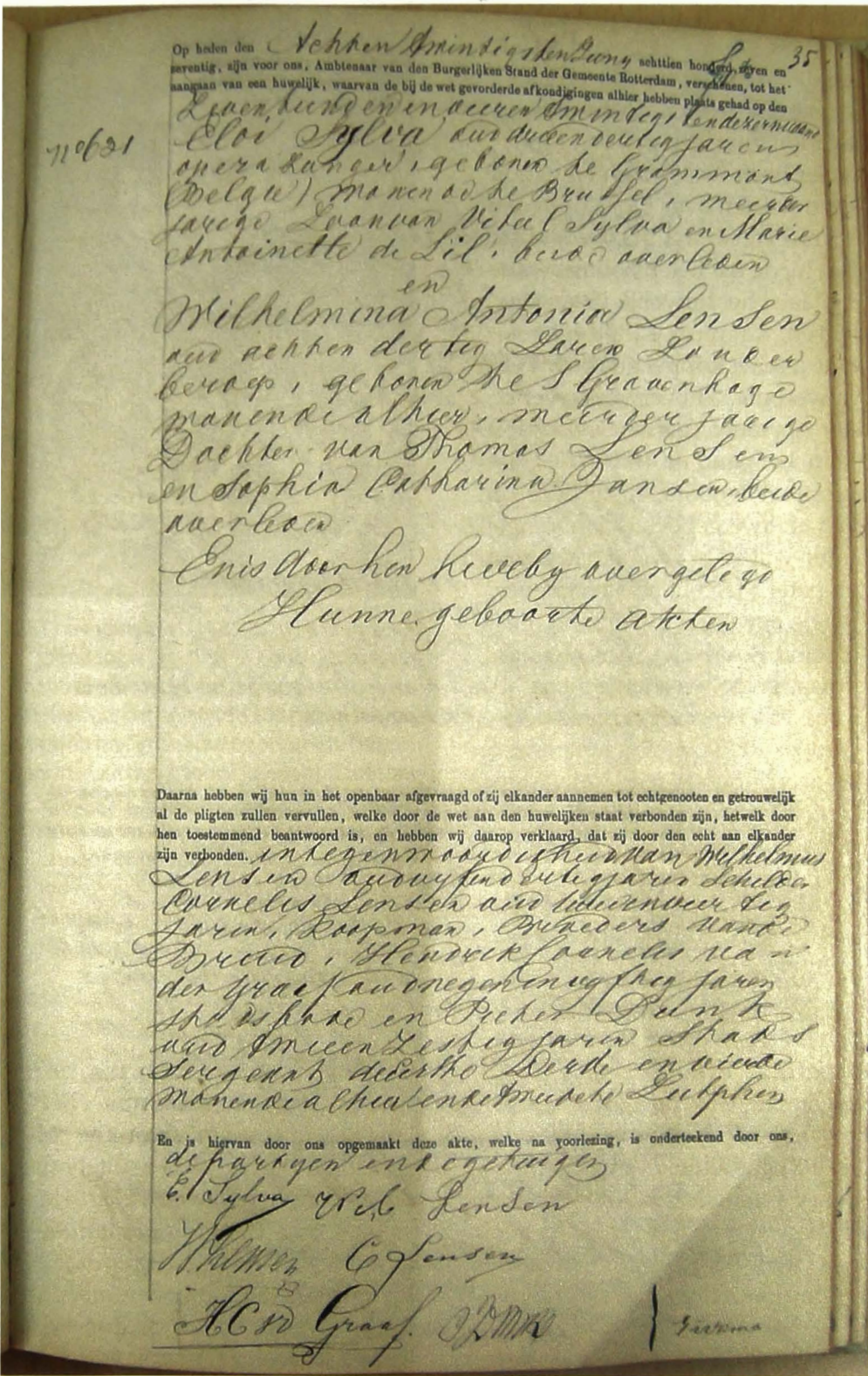
Brief van 15 november 1876. Is die meneer Gevaert soms de componist van het Belgisch koloniaal volkslied "Vers l'Avenir/Naar wijden zijd"?

in het ziekenhuis -volgens Imbo in Den Haag, volgens Duré in Brussel- werd verzorgd door een jonge Nederlandse verpleegster met wie hij nadien in het huwelijk trad. Imbo noemt ze Wilhelmina van Ganzen maar Duré heeft het over de vier jaar oudere Wilhelmina Lensen. Een en ander vergt nu toch wat verduidelij-

king want Eloi Sylva en Wilhelmina Lensen traden inderdaad in het huwelijksbootje en wel op donderdag 28 juni 1877 in Rotterdam, de woonplaats van de bruid.

Wilhelmina Antonia Lensen is geboren in 's-Gravenhage op 9 maart 1939 (geboorteakte nr. 432). Of zij de ver-

pleegster was die Eloi had verzorgd in het ziekenhuis staat vooralsnog niet vast vermits ze tot nog steeds als zonder beroep staat vermeld. Wel mag worden aangenomen dat Eloi en Wilhelmina elkaar sinds geruime tijd kenden. Hoe anders uit te leggen dat beiden een uittreksel uit hun respectieve geboorteakte hebben afgeleverd in 1873, ruim vier jaar voor ze trouwden? Die akten zijn verplichte bijlagen van de huwelijksakte. Mogelijk had het koppel aanvankelijk gepland een aantal jaren eerder in het huwelijk te treden. Er is nog een ander gegeven dat in die richting wijst. Willem Lensen, Wilhelmina's broer en getuige bij haar huwelijk, en zijn vrouw Johanna Catharina Steenkist kenden Eloi blijkbaar vrij goed en ze mochten hem, want toen op 28 november 1876 hun zoon werd geboren noemden ze hem Eloi Vital, twee voornamen die niet voorkwamen in de familie Lensen en die trouwens helemaal niet gangbaar waren in het 19de-eeuwse Holland. Dit jongetje, 6 maanden oud, stierf op 9 juni 1877, enige dagen dus voor het huwelijk. Op dat moment was Johanna Catharina weer zwanger en op 3 december beviel ze opnieuw van een zoon die eveneens Eloi werd genoemd. Maar ook dit kind werd geen lang leven gegund want het overleed op 16 maart 1878. Een andere getuige bij het huwelijk was Cornelis Lensen, nog een broer van Wilhelmina en dus zwager van Eloi. Welnu, deze Cornelis is de overgrootvader van Marjo Lensen naar wie is verwezen bij het begin van deze bijdrage. Van de bruidegom waren er blijkbaar geen familieleden of vrienden aanwezig vermits bodes van het stadhuis als getuigen fungeerden. Na het huwelijk vestigde het echtpaar zich in Brussel in de Arenbergstraat nr. 24, dichtbij de Muntschouwburg, dit is het huis waar Eloi woonde zoals blijkt uit een volkstelling anno 1876. In januari 1887 verhuisde hij naar Brabantstraat nr. 166 in Schaarbeek. Hij was niet de enige Sylva uit Geraardsbergen die in Brussel woonachtig was. Er verbleven daar toen meerdere leden van de familie Sylva.

Huwelijksakte van Eloi en Wilhelmina (Burgerlijke Stand/Rotterdam)

Zo bijvoorbeeld Adélaïde Sylva, weduwe Beeckmans, geboren in Geraardsbergen in 1828, die winkel hield in de Lombardstraat (1876); Pharaïlde Sylva, geboren in Geraardsbergen in 1818, echtgenote van bankbediende August van Damme eveneens uit Geraardsbergen, woonde in Sint-Joost (1866); Cécile Philomène Sylva, geboren in Geraardsbergen in 1845 en

ongetrouwd, was in 1876 woonachtig in de Bergstraat; in de Stoofstraat ten slotte woonde Rosalie Sylva, geboren in Geraardsbergen in 1841 en gehuwd met Jean-Baptiste Martin. Nu zal hier of daar de vraag rijzen of het echtpaar Sylva/Lensen nakomelingen had. Xavier Sylva wiens overgrootvader een neef was van Eloi, beweert in een brief de dato 7 oktober 1986 aan

Pierre Duré dat het echtpaar een kind had Rosalie genaamd. Maar zou die man niet verwarren met de zo-even genoemde Rosalie uit de Stoofstraat, een zus van Eloi? Xavier heeft weliswaar een windje horen waaien over Eloi's optreden in Sint-Petersburg, maar voor de rest slaat hij de bal helemaal mis want hij plaatst het huwelijk in het jaar 1890 en, wat meer is, hij zegt voor waar dat het koppel getrouwd is in Antwerpen... Hij verwees tevens naar zijn tante Yvonne Sylva (*1899) die in het pand nr. 16 van de Gasthuisstraat woonde, maar deze kon geen nieuwe gegevens aanbrengen buiten wat ze in 1977 al had bezorgd aan pater Marcel Van Kerckhoven. Aan de bewering in verband met een kind Rosalie kan dus moeilijk zomaar geloof worden gehecht. Wat er ook van zij, er zijn vooralsnog geen (ernstige) aanwijzingen gevonden als zouden Eloi en Wilhelmina werkelijk nakomelingschap hebben gehad. Wilhelmina is overleden op 6 november 1897 in Den Haag (overlijdensakte nr. 2887). Op dat moment woonde het echtpaar evenwel in Berlijn. Misschien was ze in Den Haag op familiebezoek en is ze daar plots ziek geworden met de dood tot gevolg... Even ter zijde, in het jaarverslag van de gemeente over het jaar 1897 staat vermeld dat zij aan een parochiekerk in Den Haag (O.L.V. Onbevleete Ontvangenis) een bedrag van 5.000 gulden heeft nagelaten. Voor die tijd een heel behoorlijk bedrag.

In Sylva's tijd behoorde radio en a fortiori televisie, laat staan internet nog tot de wereld van de science fiction. En in tegenstelling tot vandaag, kon bekendheid niet via die snelle media worden bewerkstelligd. Desondanks genoot

Alexander II (1818-1881) was tsaar van 1855 tot aan zijn dood in 1881. Hij staat onder meer bekend als de "bevrijder van Rusland" omdat hij in 1861 de lijfeigenschap van de boeren afschafte en omdat hij van de politiestaat Rusland geleidelijk een rechtstaat naar Europees model maakte. Hij plande een grondwet met een soort democratische vertegenwoordiging maar op 13 maart 1881 werd hij het slachtoffer van een bomaanslag gepleegd door de revolutionaire beweging Narodnaja Volja wat staat voor de Wil van het Volk. (Wikipedia)

hij, na verloop van korte tijd, deze bekendheid in heel Europa. Niet alleen de afgunst van sommige collega's maar ook de hem aangeboden riant contracten deden zijn belangstelling ontstaan voor het buitenland. Sylva's groeiende reputatie kende geen landsgrenzen meer en in 1879 werd hij door de Russische tsaar Alexander II gevraagd naar Sint-Petersburg ⁽²⁾ voor een concert aan het tsaristische hof, waarna optredens volgden in de keizerlijke schouwburg aldaar.

Sylva had het blijkbaar naar zijn zin

in Rusland. Hij zou er al bij al een vijftal jaren heen gaan en er talrijke vrienden maken. En was hem niet de grootst denkbare eer te beurt gevallen vanwege de tsaar toen die hem overlaadde met waardevolle geschenken? Volgens de overlevering ging het onder meer om een gouden harp en dito schouwguarnituur, gouden juwelen met edelstenen en dergelijke, kortom voldoende rijkdommen om de aandacht te trekken van mensen met kwade bedoelingen. Naar verluidt kregen de zogeheten nihilisten, revolutionairen die tsaar Alexander II bestreden en er uiteindelijk in zullen slaan hem te doden, weet van deze geschenken. Toen Sylva's terugkeer naar West-Europa bekend raakte, deden ze de trein ontsporen met het doel de kostbare schat te bemachtigen. Het sloeg echter tegen want de keizerlijke politie had lucht gekregen van hun kwade bedoelingen en Eloi had een trein eerder genomen... In de periode 1882-1885 was Eloi weer in Rusland waar hij verbonden was aan de keizerlijke schouwburg van Moskou. Als vanzelfsprekend vertolkte hij *Robert le Diable*, naast opera's van Verdi, Rossini, Anton Rubinstein. En opnieuw was het heel en al triomf.

Maar hoe dacht de artiest Sylva over Sint-Petersburg? Dit vernemen we uit de *New York Times* van 19 september 1885. Neen, hij was het er niet beu. Waarom hij er dan weging? Er werd geen Italiaanse opera meer opgevoerd. Er waaide toen een nationalistische wind door het land en het was al Russisch wat de klok sloeg. De moedertaal werd in die mate geestdriftig bejegend dat ze ook gold bij de operazang. "En wat denk je over de Russische artiesten?", wou de krant nog weten.

(2) Sint-Petersburg, de vroegere hoofdstad van Rusland en na Moskou de grootste stad van het land, heette van 1924 tot 1991 Leningrad. Het is de geboortestad van zowel de huidige Russische president Dmitri Medvedev als de huidige premier en gewezen president Vladimir Poetin.

Die waren niet slecht, aldus Sylva. Er waren enkele goede composities van Rubinstein ⁽³⁾ en nog een paar anderen. Voor de rest vielen ze terug op Italiaanse creaties die ze eerst omzetten in het Russisch en in die taal zongen, dit vooral ten behoeve van het gewone volk. De aristocratie hield het evenwel bij de Italiaanse opera. Een van de successen van Sylva was de rol Nero in de gelijknamige opera die Anton Rubinstein componeerde in 1875-1877.

"Daar kwam hij dan, een bevallig ogende jonge heer van iets kleiner dan middelbare gestalte. Hij had een frisse bloot op de wangen en droeg een licht gekleurde baard. Hij was gekleed in een donkergrijs pak met op het hoofd een bolhoed". Zo zag de verslaggever van de krant *The New York Times* Eloi Sylva, toen deze op de avond van 18 september 1885 het stoomschip *City of Rome* verliet en voet aan wal zette op Amerikaanse bodem.

De journalist gaf ten behoeve van zijn lezers een flits van Eloi's carrière. De voorbije jaren had die niets dan succes gekend en nog onlangs waren ze zeer talrijk zijn bewonderaars in de keizerlijke schouwburg van Sint-Petersburg. En nu kwam hij voor het eerst naar de States voor een optreden in het New Yorkse Metropolitan Opera House. Eloi begroette heel vriendelijk de journalist van de *Times*. Ja, de zeereis had hem deugd gedaan hoewel het er de eerste dagen wat stormachtig aan toe ging. Hij kwam rechtstreeks uit België waar hij even had vertoefd na een optreden in Sint-Petersburg. Uit het interview komt naar voren dat Sylva in 1868 zijn debuut maakte en wel in Lyon. Vervolgens werd hij aangetrokken door de *Grand Opéra* (Parijs) waar hij zong in *Robert le Diable*,

A NEW TENOR'S ARRIVAL.

ELOI SYLVA'S FIRST VISIT TO AMERICA—WHAT HE HAS DONE ABROAD.

Among the passengers who stepped off the steamer *City of Rome* last evening was a pleasant looking young gentleman somewhat below the middle size, with a fresh rosy face, and a light colored beard, and dressed in a dark gray suit and derby hat. This was the tenor, Eloi Sylva, who, during several years past, has achieved so much success and won so many admirers at the Imperial Theatre, in St. Petersburg, and who will appear for the first time in this country in the Metropolitan Opera House. He warmly greeted a *Times* reporter who was introduced by his manager, L. M. Ruben, and said that the ocean voyage had done him a great deal of good, although the first few days were quite stormy. He had just come over from Belgium, where he had gone after terminating his engagement at St. Petersburg.

"How did you like St. Petersburg?" the reporter asked.

"I liked it very well," replied the singer. "I was there for five years, and made many friends among the Russians."

"Did you grow tired of the place that you left it?"

"No, that was not the reason. They have no Italian opera there this season. The national party is dominant, and everything is Russian there now—even operatic singing. It is not on account of any race or national prejudice, but they seem to be enthusiastic over the native tongue just now, and one hears Russian and Russian everywhere."

"What do you think of the Russian artists, M. Sylva?"

"They are not bad artists, and they have a few good compositions of Rubinstein and others; the remainder they have to translate. They have been translating Italian operas into Russian, and will sing them only in that language just now. That much for the popular feeling. The aristocracy, however, still cling to old associations, and will hear nothing sung but Italian opera. There may, however, be some other reasons for suspending Italian opera in St. Petersburg. It is very expensive, and a great deal of money has lately been spent in Russia. Consequently, they think it necessary to economize somewhat."

M. Sylva was born in Belgium and studied in Paris with the great Dugrez. He made his debut in Lyons in 1868, and was then engaged at the Grand Opera House, and sang in "*Robert*," "*l'Africaine*," "*Les Huguenots*," and "*La Juive*." He next sang at the Théâtre de la Monie, in Brussels, where he was engaged for five successive seasons. Then he went to Berlin and St. Petersburg. His great success here was in "*Nero*." His favorite rôles are in the operas of Meyerbeer, Wagner, Verdi, and Halévy. He is passionately fond of oratorios and classical work, in which he has achieved great success. The part of Robert in *Robert le Diable* is one of those he likes best. It is his intention to apply himself to the study of the English language, and he hopes to be able to be heard in English. The evening breeze from the river was becoming raw and M. Sylva pulled out a large silk scarf and wrapped it round his neck, remarking, "I have to be very careful just now in this new climate." He will stay at the Hotel Normandie for about a week and then Mr. Ruben will take him to see the watering places and other spots of interest.

The New York Times

Published: September 19, 1885
Copyright © The New York Times

De New York Times bericht op 19 september 1885 over de aankomst van Eloi Sylva in New York.

l'Africaine, *Les Huguenots*, alle drie opera's van Giacomo Meyerbeer, en in *La Juive*, opera van Jacques Halévy (1799-1866). Daarna was hij gedurende 5 seizoenen verbonden aan de Brusselse Muntschouwburg. Dan trok hij naar Berlijn en naar Sint-Petersburg waar hij veel succes oogstte met zijn rol in de opera *Nero*. En zoals het een goed reporter past, bleef het niet bij een opsomming van concerten. Hij gaf ook een soort evaluatie ten beste. Sylva, aldus de *Times*, had een voorliefde voor opera's van Meyerbeer, Wagner, Verdi en Halévy. Hij hield enorm veel van oratorios en van het klassieke lied en hij haalde er ook grote successen mee. De partij van Robert in *Robert le Diable* is een van de rollen die hem het best lagen.

"Sylva gaat zich nu toeleggen op de kennis van de Engelse taal", wist de verslaggever nog te benadrukken, "en hij hoopt in deze taal te kunnen worden beluisterd".

De journalist rondde het interview af want de avondbries komende vanuit de riviervakant begon guur aan te voelen en, zegt hij langs de neus weg, *mister Sylva* haalde een brede zijden sjaal boven en gooide die om de hals met "Ik moet precies nu zeer voorzichtig zijn met dit nieuwe klimaat". Dan begaf hij zich naar het hotel Normandie waar hij werd opgewacht.

Twee maanden nadien, namelijk op 27 november 1885 maakte Eloi Sylva zijn debuut in de Metropolitan met de opera *Le Prophète* van Meyerbeer. Dit had plaats tijdens het tweede zogeheten Duits seizoen van dit operahuis. Twee jaar later waagde hij zich op het terrein van Engelstalige opera.

Eloi's optredens in Amerika, meer bepaald in New York, Philadelphia,

⁽³⁾ Vermoedelijk gaat het om Anton Rubinstein (1829-1894). Het gezin Rubinstein was van Joodse komaf en verliet Polen om zich in Rusland te gaan vestigen toen Anton 5 jaar was. Anton Rubinstein was een gerenommeerd pianist die vaak genoemd werd als de gelijke van Franz Liszt. Hij was ook een gewaardeerd componist die onder meer 19 opera's creëerde. In 1848 ging hij zich in Sint-Petersburg vestigen waar hij in 1862 het Conservatorium van Sint-Petersburg oprichtte. (Wikipedia.org)

Boven: de fonograaf. Onder: de grammofoon

De fonograaf van Thomas Edison (1847-1931), ontwikkeld in 1877-1878, is de voorloper van de grammofoon. Als geluidsdrager gebruikte Edison een wasrol, dit is een met was bedekte cilinder. Tijdens de opnames werden in de was groeven gemaakt net als bij de latere grammofoonplaat van Emile Berliner (1851-1929) die, omstreeks 1900, de fonograafrol als geluidsdrager verving door een platte plaat met groeven in spiraalvorm en aldus de grammofoonplaat uitvond.

Detroit en Chicago brachten het publiek in vervoering. Volgens Pierre Duré werd in New York de stem van Eloi opgenomen op een wasrol voor de fonograaf. Deze wasrol was op een bepaald moment in het bezit gekomen van een zekere William Violi, een verzamelaar van historische stemmen. Jammer genoeg is ze na diens dood

De prestigieuze Metropolitan Opera in New York, vaak gewoon de "Met" genoemd, was en is het voornaamste operagezelschap van de Verenigde Staten. Het behoorde en behoort tot de top van de wereldopera. Het oorspronkelijke Metropolitan Opera House, het gebouw dat dit gezelschap herbergde, is gebouwd in het laatste kwartaal van de 19de eeuw. Het bood een zitplaats voor 3.625 melomanen; daarbovenop waren nog 225 staanplaatsen. De opening van het House vond plaats op 22 oktober 1883. Nauwelijks 2 jaar later zou Eloi Sylva er schitteren...

in 1993, verloren gegaan. Alfred Decocq die de historie schreef van de muziekplatenfirma Rubini, heeft de opname gehoord en beluisterd en hij vergeleek Eloi's stem met die van John O' Sullivan (1877-1955), een Franse heroïsche tenor van Ierse afkomst.

Het zal wel voor iedereen duidelijk zijn dat sinds zijn optreden in Sint-Petersburg en in de Met van New York, Eloi's carrière op haar hoogtepunt was. Tussendoor was hij al een paar keer naar Berlijn geweest maar in 1888 ging hij er zich vestigen. Hij was immers verbonden aan het *Kaiserliches Theater* aldaar. Volgens Gaston Imbo kocht Eloi Sylva in 1905 "het" kasteel van Wilmarsdonk, gelegen midden een prachtig domein van 10 ha groot. Marcel van Kerckhoven van zijn kant, spreekt van "een" kasteel in Wilmarsdonk. Maar Pierre Duré heeft het niet over een kasteel maar

wel over *une maison de campagne* of een buitengoed dat de naam Sylva's Hof kreeg. Het was gelegen in Wilmarsdonk, Treurenberg nr. 7. Het echtpaar Sylva-Lensen zou de woning, omgeven door een tuin en grond, in 1899 hebben gekocht van de genaamde Frans Vantwijgaert. Eloi was blijkbaar een duivenliefhebber want hij zou er een groot bakstenen duivenhok hebben laten bouwen. Hij was trouwens sowieso een dierenvriend en -liefhebber. En zelfs tsaar Alexander II moet hiervan hebben gehoord want in 1879 (?) zou hij hem een Sint-Bernardushond ten geschenke hebben gegeven, maar dit even ter zijde. Na enkele voorstellingen in het Antwerpse Bourlatheater en na een serie concerten in Berlijn, trok hij zich in 1902 terug in Wilmarsdonk. Hij woonde er een kleine 20 jaar met onderbrekingen evenwel want hij ging regelmatig naar Berlijn waar hij een woning bezat in

de omgeving van het operahuis aldaar (Baumgarterstrasse?). Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Berlijn hem toegewezen als verplichte verblijfplaats, maar van tijd tot tijd kreeg hij de toelating even naar Wilmarsdonk af te reizen. Overigens diende hij zich, daar hij vreemdeling was, regelmatig aan te melden op de Kommandantur zowel in Berlijn als in Antwerpen. Zijn status van keizerlijk hofzanger heeft hem alleszins een zekere mate van bescherming geboden, aldus Pierre Duré die verder preciseert: *“En 1918, seul, il réunit toute la famille dans un grand banquet. Là il règle vraisemblablement sa succession”*. Volgens deze auteur had deze familiereünie plaats in Geraardsbergen terwijl Gaston Imbo gewag maakt van een befaamd Brussels restaurant. Bovendien benadrukt Duré dat Eloi alleen was. Was hij dan misschien hertrouwd, want zijn vrouw Wilhelmina was al meer dan 20 jaar overleden? Wat er ook van zij, hijzelf stierf in Berlijn op 8 september 1919, naar verluidt aan de gevolgen van een verkoudheid die hij had opgelopen op de trein die hem naar Berlijn bracht. Maar hoe verliep het verder met het Sylva's Hof? In 1920 werd het goed openbaar verkocht en het werd verworven door Jean Kuylen, de burgemeester van Wilmarsdonk, die het in 1938 op zijn beurt verkocht heeft aan landbouwer Frans van Look, de laatste eigenaar tot 29 november 1962 ⁽⁴⁾.

Eloi Sylva zong vooral in het Italiaans, het Frans en het Duits. Zijn eerder kleine gestalte ontlokte soms kritiek vanwege Franse muziekcritici. Maar deze mogen dan toch tot de witte raven worden gerekend want doorgaans was men vol lof over zijn acteer spel op de scène. Maar, zijn stem... *Le ténor aux poumons puissants. Une voix d'un bon timbre, d'une grande franchise d'émission. C'est un maître chanteur*

Eloi Sylva gefotografeerd door de Parijse fotograaf Pierre Petit (Historicopera)

dans toute la force du terme. Voix superbe et vibrante. Eine außerordentlich kräftige Stimme. Il phrase avec gout et intelligence et joue en bon comédien. La voix de clairon. Enz. enz.

Eloi Sylva staat in de voorste rij, samen met de allergrootste tenoren van de wereld. Hij is immers een van die onsterfelijken die niets dan triomfen hebben gekend. In zijn geboortestad zal men echter tevergeefs zoeken naar enig uitwendig “teken van leven” van deze Grote Geraardsbergenaar. Is het ogenblik dan niet aangebroken om de eerste gelegenheid aan te grijpen en deze leemte ongedaan te maken door bijvoorbeeld een straat of een pleintje naar hem te noemen?

Bronnen

Cercle d'Histoire de Bruxelles et Extensions, juni 2004.
F. DEBRABANDERE, *Verklarend woordenboek van de familienamen in België en Noord-*

Frankrijk, Brussel, 1993.

P. DURÉ, *Une voix dans l'ombre. Condensé de la biographie*, s.l., s.d. (onuitgegeven notities).

Gazette van Geeraardsbergen, nr. 198, 25 juli 1847.

S. GEISLER, *Die Geschichte der Berliner Opernhäuser*, 2006.

Gemeentearchief Rotterdam. Burgerlijke Stand: huwelijken 1877 en overlijdens 1897.

Haags gemeentearchief, Burgerlijke Stand 's-Gravenhage, geboorteakten 1839.

G. IMBO, *Elisius Sylva (1843-1919), de heldentenor met de weergaloze stem*, in *De Heemschutter* (thans *Gerardimontium*), jg. 1998, nr. 162.

G. IMBO, *Paul Auguste Cyrille de Launoit (1891-1981)*, Geraardsbergen, 2003.

H. LAHEE, *Grand opera in America*, 2005. Marjo LENSEN, Zwolle (NL), privéarchief. Notitie dd. 22 december 2010 en e-post van 17 maart 2011.

N.N., *Muziektheater in Vlaanderen* (Vlaamse opera's).

N.N., *Robert le Diable*, bespreking en historiek n.a.v. een opvoering in 2000 op het Festival della Valle d'Istria (Italië).

The New York Times, 19 september 1885 en 10 september 1919.

Privéarchief: samenvatting brief van Xavier Sylva uit Brussel (7 oktober 1986) en van L. Devreux-Wouters uit Gent (26 oktober 1993). De familie Sylva in Brussel in de 20ste eeuw (volkstelling stad Brussel).

Stadsarchief Geraardsbergen.

M. VAN KERCKHOVEN, c.j., *Noemenswaardige mannen en vrouwen uit het rijke verleden van Geraardsbergen, 13de 20ste eeuw*, s.l., s.d. (1977).

M. VAN TRIMPONT, *Het land en de baronie Boelare*, Geraardsbergen, 1998.

Wikipedia.org (maart 2011)

Marc van Trimont
mvtger@telenet.be

⁽⁴⁾ Wilmarsdonk en omgeving werd na Wereldoorlog II, waarschijnlijk in 1963 en daaropvolgende jaren opgeruimd ten behoeve van de uitbreiding van de Antwerpse haven.